

ส่วนที่ ๓

ความยุ่งยาก และปัญหาในการดำเนินการ

ในการตรวจสอบการเงินและบัญชีในระบบ GFMS ของกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม มีความยุ่งยากและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ แยกเป็น

๑ การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มีความยุ่งยากและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ การศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมเอกสารเบื้องต้น เกี่ยวกับนโยบายบัญชี การบันทึกบัญชีในระบบ GFMS ผังบัญชีมาตรฐาน เอกสารและรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประเมินความเสี่ยงขั้นต้น เพื่อกำหนดประเด็นที่คาดว่าจะปัญหาที่ควรตรวจสอบ

๑.๒ การจัดทำแผนการตรวจสอบต้องกำหนดวิธีการตรวจสอบให้ชัดเจนและมีรายละเอียดที่เพียงพอที่จะปฏิบัติตามได้ และการพิจารณาเลือกใช้เทคนิควิธีการตรวจสอบอื่นเพื่อให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพ

๑.๓ การออกแบบเครื่องมือที่ช่วยในการบริหารและควบคุมงานตรวจสอบภายใน เช่น แบบสอบถามระบบควบคุมภายในต่าง ๆ ของหน่วยรับตรวจ กระจายทำการ เครื่องหมายที่ใช้การตรวจสอบ

๑.๔ การวิเคราะห์ ประเมินผลการควบคุมภายในจากการตอบแบบสอบถามควบคุมภายใน เพื่อพิจารณาว่างานหรือกิจกรรมใดบ้างที่มีความเสี่ยงในระดับสูง หมายความว่างานหรือกิจกรรมนั้น ยังมีการควบคุมภายในไม่เพียงพอซึ่งหัวหน้าสายตรวจสอบ ต้องพิจารณาว่าจะใช้วิธีการตรวจสอบใดที่เหมาะสมและเกิดความเสี่ยงในการตรวจสอบน้อยที่สุด (Audit Risk) แยกออกเป็น ๒ มิติ คือ การควบคุมทางการเงิน การบัญชี เป็นระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการรักษาทรัพย์สิน และความเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน และ การควบคุมทางด้านการบริหาร เป็นการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานและการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายที่ฝ่ายบริหารกำหนด

๑.๕ วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินความเพียงพอและเหมาะสมของหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบภายใน โดยการรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่างๆที่ได้รับระหว่างการตรวจสอบ ซึ่งหัวหน้าสายตรวจสอบต้องมั่นใจว่าเชื่อถือได้และมีประโยชน์ต่อการสรุปความเห็น หรือเพิ่มคุณค่าให้กับงานตรวจสอบภายใน

๑.๖ การขยายทดสอบเพิ่มเติม เป็นการใช้ดุลยพินิจของหัวหน้าสายตรวจสอบ เพื่อตัดสินใจว่าจำเป็นต้องทำการทดสอบเพิ่มเติมหรือไม่ เพียงใด และกำกับดูแลการทดสอบในส่วนที่เพิ่มเติม สอบทาน กระจายทำการ รวมทั้ง ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมปฏิบัติงานตรวจสอบ (ผู้ตรวจสอบภายใน) ตามความจำเป็น

๑.๗ กำกับดูแล สอบทาน และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้า

๑.๘ การสรุปผลการตรวจสอบซึ่งหัวหน้าสายตรวจสอบ ต้องวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลและสรุปความคิดเห็นของตนและสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับข้อตรวจพบที่เสนอไว้ในรายงาน รวมทั้งเสนอแนะวิธีการพัฒนาและปรับปรุงงานเพื่อให้เกิดคุณค่าเพิ่ม (Value Added)

๑.๙ หัวหน้าสายตรวจสอบต้องมีความเชี่ยวชาญในหลักวิชาพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เช่น หลักการบัญชี บัญชีในระบบ GFMS สถิติ เศรษฐศาสตร์ การเงิน ภาษีอากร การวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายต่าง ๆ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และต้องอาศัยความชำนาญในการวิเคราะห์ สืบหาข้อเท็จจริง (Fact Finding) เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. กรณีศึกษาการตรวจสอบการเงินและบัญชีในระบบ GFMS

จากการตรวจสอบการเงินและบัญชีในระบบ GFMS ของกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ ปรากฏว่า ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลาย ๆ ด้านส่งผลกระทบต่อการทำงาน ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือการปฏิบัติงานโดยขาดความเข้าใจในกระบวนการ การทำและส่งข้อมูลเข้าระบบ GFMS ทำให้รายงานการเงินขาดความน่าเชื่อถือ ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน และยังส่งผลกระทบต่อระบบ คือ กรมบัญชีกลางจะไม่สามารถวัดผลการดำเนินงานในภาพรวมได้ และส่งผลให้รัฐบาลไม่มีข้อมูลที่สะท้อนถึงการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี สรุปผลข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๒.๑ ประเด็นข้อตรวจพบ จากการตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและการทดสอบบัญชีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากระบบ GFMS ปรากฏว่า ในบางวันมียอดเงินสดคงเหลือสูง(ต่ำ)กว่าบัญชีเงินสด ทำให้ในแต่ละวันมีอาจสอบยืนยันความถูกต้องระหว่างบัญชีเงินสดกับตัวเงินสดในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน และบัญชีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เนื่องจาก

๑) การรับเงิน กรณีรับเงินหลังเวลาปิดบัญชี พบว่า ในบางวันมีการรับเงินหลังเวลาปิดบัญชี ได้บันทึกข้อมูลการรับเงินในระบบ GFMS ในวันนั้น แต่รายงานเงินคงเหลือประจำวันไม่ปรากฏยอดเงินที่รับเงินหลังเวลาปิดบัญชีรวมอยู่ด้วย หรือช่อง “หมายเหตุ” ว่ามีการรับเงินหลังเวลาปิดบัญชี จำนวนเท่าใด

๒) การจ่ายเงิน เมื่อได้รับเงินงบประมาณจากกรมบัญชีกลางมาเพื่อจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงิน พบว่า มีการบันทึกข้อมูลการจ่ายเงินในระบบ GFMS ในวันนั้น โดยไม่ได้จ่ายเงินจำนวนดังกล่าวจริงและไม่มีหลักฐานการจ่ายเงินประกอบการบันทึกข้อมูลในระบบ GFMS ซึ่งทำให้ยากต่อการควบคุม เนื่องจากรายการดังกล่าวได้ตัดจ่ายออกจากระบบแล้ว

๓) กรณีส่งจ่ายเช็คให้แก่หัวหน้าฝ่ายการเงินเพื่อนำไปจ่ายแก่ผู้มีสิทธิรับเงินหรือขอใช้เงินประเภทต่างๆรวมทั้งเงินอุดหนุนราชการ และเงินอุดหนุนเงินดอกเบี๋ยอันเกิดจากเงินกลาง เมื่อนำเช็คไปขึ้นเงินแล้ว แต่ไม่ได้บันทึกข้อมูลรับ-จ่ายเงินสดในระบบ GFMS และในบางวันมีเงินสดเหลือจ่ายบางรายการที่ยังไม่ได้ได้จ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงิน แต่ปรากฏว่ามีเงินสดเหลือจ่ายจำนวนดังกล่าวรวมอยู่ในรายงานเงินคงเหลือประจำวันและทำให้การจ่ายเงินจริงเป็นรายการที่เกิดขึ้นนอกระบบโดยมีการควบคุมบัญชีเงินสด (บัญชีมือ)

๔) รายงานเงินคงเหลือประจำวัน มิได้แจ้งรายละเอียดเงินสดคงเหลือ เป็นเงินประเภทใดบ้าง “ช่องหมายเหตุ” ทำให้มีอาจทดสอบความถูกต้องของบัญชีที่เกี่ยวข้องในวันนั้น ๆ ได้ และยังพบว่าในแต่ละวันมีได้ส่งประมวลผลประจำวัน แต่มีการส่งประมวลผลประจำเดือน หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นมีอาจแก้ไขได้ทันกาล

ข้อเสนอแนะ

๑. กำชับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (User) ตรวจสอบหลักฐานการรับ-จ่ายเงินในแต่ละวันว่า ถูกต้อง ครบถ้วนจึงจะบันทึกข้อมูลในระบบ GFMS ตามรายการที่เกิดขึ้นจริงและให้ปฏิบัติดังนี้

๑.๑ การรับเงิน กรณีรับเงินหลังเวลาปิดบัญชีในแต่ละวัน ให้บันทึก “รับเงินหลังเวลาปิดบัญชี” บนใบเสร็จรับเงินและสำเนาใบเสร็จรับเงินทุกฉบับ กรณีที่มีหลายฉบับให้แสดงยอดรับเงินทั้งสิ้นเท่าใดไว้หลังสำเนาใบเสร็จรับเงินฉบับสุดท้าย และแสดงในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ช่อง “หมายเหตุ” แล้วให้บันทึกข้อมูลดังกล่าวในระบบ GFMS ในวันทำการถัดไป ตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๖

๑.๒ การจ่ายเงิน เมื่อกรมบัญชีกลางโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารแล้ว ให้บันทึกข้อมูลการจ่ายเงินในระบบ GFMS เมื่อได้มีการจ่ายเงินเกิดขึ้นจริงและเห็นสมควรปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน ดังนี้

กรณีเบิกเงินงบประมาณชุดใช้เงินทรงราชการ และเงินทรงเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับชอบเงินประเภทดังกล่าวแยกจากเงินประเภทอื่น ๆ และ

๑) ให้เขียนเช็คสั่งจ่ายตรงเข้าบัญชีเงินทรงฯ และบันทึกข้อมูลในระบบ GFMS ตามวันที่จ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบเงินทรงราชการ หรือเงินทรงเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางเพื่อป้องกันมิให้ตัวเงินหลุดออกไปอยู่นอกระบบและทำให้ทราบสถานะการเงินของเงินแต่ละประเภทขณะหนึ่งขณะใดก็ได้ หรือเห็นสมควรหรือกรณีบัญชีกลางโดยใช้ระบบจ่ายตรงเข้าบัญชีเงินทรงฯ ดังกล่าว

๒) กรณีหลักฐานการจ่ายเงินระหว่างฝ่ายการเงินกับเจ้าหน้าที่รับชอบเงินทรงฯ ให้ปฏิบัติตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ หรือข้อ ๔๒

๓) ให้บันทึกรายการเคลื่อนไหวในทะเบียนคุมเงินทรงราชการ หรือเงินทรงเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง ตามหลักฐานการรับ-จ่ายเงินประจำวัน

๒. ทุกสิ้นวันทำการในแต่ละวัน ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรจากหัวหน้าส่วนราชการต้องตรวจสอบการปฏิบัติงานดังนี้

๒.๑ ตรวจสอบจำนวนเงินที่จัดเก็บและการจ่ายเงินกับหลักฐาน และรายการที่บันทึกข้อมูลในระบบ GFMS ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๓๘ และข้อ ๗๘

๒.๒ ให้ตรวจสอบและสอบย้อนความถูกต้องของบัญชีแยกประเภทเท่าที่จำเป็นจากรายงาน งบทดลองประจำวันในระบบ GFMS

๒.๒ ประเด็นข้อตรวจพบ เงินทรงราชการ จากการสุ่มตรวจหลักฐานการเบิกจ่ายเงินทรงราชการกับทะเบียนคุมเงินทรงราชการพบว่า ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้ เช่น

๑. การบันทึกรับ-จ่ายในทะเบียนคุมเงินทรงราชการ ไม่มีการควบคุมการให้เลขที่ใบสำคัญหากเอกสารรายการใดสูญหายหรือยังไม่ได้เบิกเงินงบประมาณชุดใช้ทำให้ยุ่งยากต่อการควบคุมและตรวจสอบความถูกต้องของเงินทรงราชการ

๒. การเบิกเงินงบประมาณชุดใช้ใบสำคัญเงินทรงราชการยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างเกี่ยวกับการรับรู้ค่าใช้จ่าย เช่น ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ พบว่า ใบสำคัญที่รองจ่ายจากเงินทรงราชการ หรือใบสำคัญค้างจ่ายที่หน่วยงานได้รับจากการขอเบิกเงินของข้าราชการหรือลูกจ้างไม่ได้บันทึกข้อมูลในระบบ GFMS และบางรายการมีการตั้งเบิกเงินงบประมาณสูงกว่าใบสำคัญที่รองจ่ายหรือใบแจ้งหนี้ที่หน่วยงานได้รับ

ข้อเสนอแนะ

๑. ให้กำชับเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนดไว้และเห็นสมควรปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ บันทึกรับ-จ่ายในทะเบียนคุมเงินทรงราชการให้ถูกต้องตรงกับหลักฐานการรับ-จ่ายประจำวันและให้ควบคุมใบสำคัญโดยให้ลำดับเลขที่ใบสำคัญทุกฉบับไว้มุมขวาด้านบนของใบสำคัญเรียงลำดับเลขที่ใบสำคัญจากเลขที่น้อยไปหามากในแต่ละวันที่จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบความถูกต้องเงินทรงราชการที่อยู่ในความรับผิดชอบตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค ๐๕๒๘/ว ๑๕๑๘๓ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การปรับปรุงระบบการควบคุมเงินทรงราชการ

๑.๒ ให้บันทึกบัญชีเกี่ยวกับหนี้สินและภาระผูกพันที่จ่ายจากเงินทอรองราชการ ให้ถูกต้องครบถ้วนตามคู่มือ แนวทางการปรับเปลี่ยนระบบบัญชีส่วนราชการจากเกณฑ์เงินสดเข้าสู่เกณฑ์คงค้าง ของกรมบัญชีกลาง เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ หน้าที่ ๕ ข้อ ๓ นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับหนี้สินและภาระผูกพันได้กำหนดว่าใบสำคัญค้างจ่ายรับรู้เมื่อได้รับขอเบิกเงินจากข้าราชการหรือลูกจ้างรวมถึงการรับใบสำคัญที่รองจ่ายจากเงินทอรองราชการด้วย

๒. กรณีเบิกเงินงบประมาณจากกรมบัญชีกลาง ให้ตรวจสอบว่าเอกสารหลักฐานถูกต้องครบถ้วนตรงตามคำขอเบิกเงินตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓

๒.๓ ประเด็นข้อตรวจพบ หลักฐานการจ่าย จากการสุ่มตรวจหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายเงิน กับการบันทึกข้อมูลในระบบ GFMIS บางรายการพบว่า ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนด เช่น

๑) กรณีจ่ายเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานโดยตรง หรือกรณีที่หน่วยงานเบิกเงินจากกรมบัญชีกลางมาจ่ายให้เจ้าหน้าที่ ไม่มีสำเนาใบรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายที่หน่วยงานออกให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงินเป็นใบสำคัญประกอบการบันทึกข้อมูลในระบบ GFMIS

๒) กรณีที่มีการเบิกจ่ายจากเงินยืม พบว่า กองคลังได้ออกใบสั่งซื้อส่งจ้างโดยตรง แต่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งรับผิดชอบโครงการฯ ยืมราชการไปจ่ายชำระหนี้ให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับจ้างตามใบสั่งซื้อหรือใบสั่งจ้างแทน โดยมีได้หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตรา ร้อยละ ๑ ตามมาตรา ๕๐(๔) หรือตามมาตรา ๖๙ ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร

๓) กรณีจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจ้างโดยผู้ว่าจ้างมีการหักเงินประกันผลงาน พบว่า ผู้รับจ้างออกใบเสร็จรับเงินต่ำกว่าค่าจ้างเท่ากับเงินประกันผลงาน และยังพบว่าบางรายการการวิเคราะห์บัญชีไม่ถูกต้องทำให้การบันทึกข้อมูลในระบบไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วนตามข้อเท็จจริง ส่งผลให้รายงานทางบัญชีคลาดเคลื่อน

ข้อเสนอแนะ

ให้เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักฐานการเบิกจ่ายและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย กรณีที่กองคลังได้ออกใบสั่งซื้อส่งจ้างโดยตรง แต่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งรับผิดชอบโครงการฯ ยืมราชการไปจ่ายชำระหนี้ให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับจ้างตามใบสั่งซื้อหรือใบสั่งจ้างนั้น กองคลังต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตรา ร้อยละ ๑ ตามมาตรา ๕๐(๔) หรือตามมาตรา ๖๙ ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร และหลักเกณฑ์การเบิกเงินตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ รวมทั้ง การเรียกเก็บและการออกใบรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิให้ปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๙.๓/ว ๘๑ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เรื่อง การกำหนดรูปแบบรายงานที่ใช้หลักฐานการจ่ายเงินของส่วนราชการในระบบ

๒.๔ ประเด็นข้อตรวจพบ การควบคุมภายใน จากการทดสอบระบบการควบคุมภายในเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และรายงานการเงินบางรายการ พบว่า ยังปฏิบัติยังไม่สอดคล้องตามกฎหมาย หรือระเบียบที่กำหนด ซึ่งทำให้หน่วยงานไม่อาจตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินกับบัญชีขณะหนึ่งขณะใดได้ เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นอาจแก้ไขไม่ทัน เช่น

๑) การจ่ายเงินงบประมาณพบว่า ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ มีการจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงินไปก่อนแล้วโดยยังไม่ได้รับเงินงบประมาณจากกรมบัญชีกลาง

๒) การทำงบบพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคารบางบัญชีพบว่า ไม่ได้จัดทำงบบเทียบยอดเงินฝากธนาคารจากใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคารเปรียบเทียบกับยอดเงินฝากธนาคารในงบประมาณจากระบบ GFMIS

๓) บัญชีเงินฝากธนาคารในงบประมาณ เมื่อกรมบัญชีกลางโอนเงินงบประมาณเข้าบัญชีแล้วปรากฏว่า ในวันเดียวผู้ปฏิบัติงานได้บันทึกการจ่ายเงินในระบบ GFMS โดยไม่ได้มีการจ่ายเงินจริงในวันดังกล่าว

๔) การบันทึกข้อมูลย้อนหลังเข้าในระบบ GFMS เมื่อผู้ปฏิบัติงานได้บันทึกข้อมูลแล้วพบว่า การบันทึกบัญชีคลาดเคลื่อน ไม่ถูกต้อง หรือยังไม่ได้นำข้อมูลเข้าระบบในวันนั้น ๆ ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าระบบ เพื่อทำการปรับปรุง แก้ไขข้อมูลได้เองโดยไม่ผ่านผู้อนุมัติ และบันทึกบัญชีโดยระบุวันที่ย้อนหลังทำให้ไม่อาจควบคุมรายงานต่าง ๆ ได้ว่าถูกต้องหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

๑. ให้กำชับเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนดไว้และเห็นสมควรปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ เมื่อสิ้นวันในแต่ละวันให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบการปฏิบัติงานประจำวันต้องตรวจสอบความถูกต้องการบันทึกการรับ-จ่ายเงินในระบบว่าถูกต้องตรงกับหลักฐานหรือไม่ และ

๑.๒ เมื่อสิ้นเดือนในแต่ละเดือนให้สอบทานการจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคารทุกบัญชีว่าถูกต้องหรือไม่ โดยจัดทำเทียบยอดเงินฝากธนาคารจากใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร (Bank Statement) เปรียบเทียบกับบัญชีเงินฝากธนาคารในระบบ ณ วันเดียวกันหากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันกาล

๑.๓ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าไปแก้ไขข้อมูลในระบบได้ เห็นสมควรให้หัวหน้าหน่วยงานผู้เบิกจัดทำคำสั่งหรือมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรโดยกำหนดให้บุคคลที่ได้รับมอบหมายกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและแนวทางการควบคุมการปฏิบัติงานในการเข้าใช้งานในระบบตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๑

๒.๕ ประเด็นข้อตรวจพบ เงินนอกงบประมาณ-บัญชีเงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลาง (บัญชีรายได้อื่น รหัสบัญชี ๔๓๑๓๐๑๐๑๐๑๙๙) จากการสุ่มตรวจบัญชีในระบบ GFMS ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ รายงานการรับ-จ่ายเงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลาง และหลักฐานประกอบการเบิกจ่าย พบว่า มีอาจสงสัยความถูกต้องของตัวเงินกับบัญชีหรือรายงานการรับ-จ่ายเงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลางในแต่ละเดือนได้ มีข้อสังเกตดังนี้

๑) บัญชีรายได้อื่นมียอดคงเหลือจำนวน ๑๖๓,๖๒๒,๐๘๑.๔๙ บาทพบว่าเป็นค่าสมัครสอบรวมอยู่ ๑,๖๐๐ บาทซึ่งได้นำเงินดังกล่าวฝากคลัง ดังนั้นพอสันนิษฐานได้ว่าเป็นเงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลางคงเหลือจำนวน ๑๖๓,๖๒๐,๔๘๑.๔๙ บาท แต่รายงานการรับ-จ่ายเงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลางมียอดคงเหลือจำนวน ๕๑,๒๓๕,๘๔๔.๓๘ บาท (ยอดยกมา ๑ ต.ค. ๕๑ จำนวน ๖๕,๙๐๗,๘๕๓ บาท บวกยอดรับระหว่างปีจำนวน ๑๖๘,๐๗๘,๘๑๖.๒๐ บาท หัก ยอดจ่ายระหว่างปีจำนวน ๑๘๒,๗๕๐,๘๒๔.๘๒ บาท) จึงได้ทดสอบรายการบันทึกบัญชีและวิเคราะห์รายการ

ตามหลักบัญชีคู่โดยอาศัยพื้นฐานของสมการ **สินทรัพย์ = หนี้สิน + ทุน** สรุปได้ว่า

กรณี สินทรัพย์เพิ่ม = หนี้สินเพิ่ม + ทุนเพิ่ม (รายได้เพิ่ม - ค่าใช้จ่ายเพิ่ม) กับ

กรณี สินทรัพย์ลด = หนี้สินลด + ทุนลด (รายได้ลด - ค่าใช้จ่ายลด) ดังนั้น สมการบัญชี คือ

เงินสด (รหัสบัญชี ๑๑๐๑๐๑๐๑๐๑) + เงินฝากธนาคารออมทรัพย์ (รหัสบัญชี ๑๑๐๑๐๓๐๑๐๒) + ลูกหนี้เงินยืมนอกงบประมาณ (รหัสบัญชี ๑๑๐๒๐๑๐๑๐๑) + ใบสำคัญเงินนอกงบประมาณ (รหัสบัญชี

= บัญชีรายได้อื่น (รหัสบัญชี ๔๓๑๓๐๑๐๑๐๑๙๙) - ค่าใช้จ่าย (รหัสบัญชี) มีข้อสังเกต ดังนี้

๑.๑) การบันทึกข้อมูลในระบบ GFMS ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง กรณีจ่ายเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางไปก่อน แล้วเบิกเงินงบประมาณมาชดใช้พบว่า การวิเคราะห์บัญชีไม่ถูกต้องทำให้การบันทึกข้อมูลในระบบไม่ถูกต้อง เช่น บัญชีลูกหนี้ บัญชีใบสำคัญ บัญชีรายได้ และบัญชีค่าใช้จ่าย เป็นต้น ส่งผลให้แต่ละบัญชีสูง (ต่ำ) กว่าความจริง

๑.๒) กรณีที่ได้รับเงินงบประมาณจากกรมบัญชีกลางพบว่า มีการบันทึกการจ่ายเงินในระบบในวันนั้นโดยไม่ได้มีการจ่ายเช็คเงินงบประมาณคืนเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางจริง ทำให้เงินจำนวนดังกล่าวออกไปอยู่นอกระบบตั้งแต่วันที่บันทึกการจ่ายเงินถึงวันที่นำเช็คไปขึ้นเงิน ทำให้มีอาจสอบยืนยันความถูกต้องของตัวเงินกับบัญชีได้ ต่อมาเมื่อนำเช็คไปขึ้นเงินสดแล้ว มีการนำเงินบางส่วนหรือทั้งจำนวนชดใช้เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางในวันใดพบว่าได้บันทึกในระบบ ๒ กรณี คือ บันทึกรายการรับฝากธนาคารเพิ่ม และบัญชีค่าใช้จ่ายลดลง กับ บันทึกรายการรับฝากธนาคารเพิ่ม และบัญชีรายได้อื่นเพิ่ม เมื่อตรวจสอบความถูกต้องทางบัญชีพบว่า บัญชีรายได้อื่นและบัญชีค่าใช้จ่ายสูงกว่าความเป็นจริง และมีถูกต้องตรงกับรายงานผลการใช้จ่ายเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางประจำเดือนแต่ละเดือน

๒) การใช้จ่ายเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางในการดำเนินงานโดยจ่ายขาดพบว่าการตรวจสอบความถูกต้องของรายการบัญชีเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางในขณะหนึ่งขณะใดจะกระทำไม่ได้เนื่องจากได้บันทึกค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ ตามเงินงบประมาณในภาพรวม

๓) การนำเงินฝากธนาคารพบว่า บางรายการมีการบันทึกข้อมูลรับในระบบโดยไม่มีใบนำฝากเงินเป็นหลักฐาน แต่บันทึกเป็นรายการปรับปรุงบัญชีตามใบสำคัญเงินยืม

๔) ไม่ได้จัดทำบัญชีเงินฝากธนาคารรหัสบัญชี ๑๑๐๑๐๓๐๑๐๒ เปรียบเทียบกับรายงานใบแจ้งยอดเงินฝากของธนาคารเมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นอาจแก้ไขไม่ทันกาล

๕) บัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย จำกัดพบว่า ไม่มีรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีระหว่างปีจำนวน ๒ บัญชี ซึ่งเป็นภาระในทางบัญชีและการดูแลรักษาบัญชี ได้แก่ บัญชีสาขาท่าเตียน ประเภทเพื่อเรียกเลขที่บัญชี ๐๒๖-๑-๑๒๙๐๑-๕ มียอดเงินคงเหลือในบัญชี จำนวน ๘,๔๓๐.๒๗ บาท และบัญชีสาขาหอไศกประเภทเพื่อเรียก เลขที่บัญชี ๐๕๖-๑๒๒๑๓๓-๒ มียอดเงินคงเหลือในบัญชี จำนวน ๓๔๙,๔๗๔.๓๕ บาท

ข้อเสนอแนะ

เพื่อประโยชน์ของการตรวจสอบและการควบคุมความถูกต้องบัญชีเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางให้ดำเนินการดังนี้

๑. ให้แยกบัญชีรายได้เงินนอกงบประมาณ – เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง (รหัสบัญชี ๔๓๐๑๐๒๐๑๐๘) ออกจากบัญชีรายได้อื่น (รหัสบัญชี ๔๓๐๓๐๑๐๑๐๑๙) และให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าบัญชีเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางมียอดคงเหลือปัจจุบันเป็นเงินเท่าใด และประกอบด้วยบัญชีอะไรบ้าง ทั้งนี้จะต้องถูกต้องตรงกับรายงานการรับ-จ่ายเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง หากพบว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นให้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริงด้วย

๒. เมื่อมีการรองจ่ายเงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางไปก่อนแล้วจึงเบิกเงินงบประมาณชดใช้ให้ปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑) กรณีจ่ายเงินยืมข้าราชการหรือลูกจ้างตั้งเป็นลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ชดใช้ใบสำคัญให้บันทึกบัญชีในระบบเป็นบัญชีใบสำคัญเงินนอกงบประมาณ – เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง (รหัสบัญชี) หรือใบสำคัญรองจ่าย (รหัสบัญชี ๑๑๐๖๐๑๐๑๑๒) หลังจากเบิกเงินงบประมาณชดใช้จึงจะบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย..... เงินงบประมาณในวันที่จ่ายเช็คจริง

๒.๒) บันทึกรายการรับเช็คตามข้อ ๒.๑) ลดบัญชีใบสำคัญเงินนอกงบประมาณ – เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง (รหัสบัญชี) หรือใบสำคัญรองจ่าย (รหัสบัญชี ๑๑๐๖๐๑๐๑๑๒) หาก

มีได้นำเช็คฝากธนาคารในวันนั้น ต้องเป็นเงินสดคงเหลือประจำวันแต่เปลี่ยนสถานะจากเงินงบประมาณเป็นเงินนอกงบประมาณ – เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง และแสดงในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ช่อง “หมายเหตุ” ว่าเงินสดในแต่ละวันเป็นเงินประเภทใดบ้างเพื่อประโยชน์ในการสอบยืนยันความถูกต้องกับบัญชี และป้องกันมิให้เงินจำนวนดังกล่าวออกไปอยู่นอกระบบ

๓. ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบการบันทึกการรับ-จ่ายเงินประจำวันในระบบว่าถูกต้อง ครบถ้วนตรงกับหลักฐานหรือไม่ และสอบทานการจัดทำบัญชีเงินฝากธนาคารทุกวันทำการสิ้นเดือน

๔. บัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย จำกัด จำนวน ๒ บัญชี ที่ไม่มีรายการเคลื่อนไหวทางบัญชี ระหว่างปี เพื่อมิให้เป็นภาระในทางบัญชีและการดูแลรักษาบัญชี เห็นสมควรปิดบัญชีดังกล่าว

อนึ่ง เห็นสมควรหารือกรมบัญชีกลาง เรื่อง เงินนอกงบประมาณ-เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางในภาพรวมของกระทรวงยุติธรรม เกี่ยวกับผังบัญชีให้เหมาะกับภารกิจของหน่วยงาน เนื่องจากเงินดังกล่าวเป็นรายได้ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และได้มีการโอนไปมาระหว่างหน่วยงานเพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ใช้ได้ ซึ่งอาจทำให้มีการบันทึกบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน ทำให้เงินนอกงบประมาณ-เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และมีอาจพิสูจน์ความถูกต้องของบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องในขณะหนึ่งขณะใดได้

๒.๖ ประเด็นข้อตรวจพบ การพัสดุ จากการตรวจสอบรายงานการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ โดยการสอบทานงบแสดงฐานะการเงิน รายการที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (สุทธิ) จำนวน ๖๔,๐๘๔,๗๐๒.๗๓ บาท และได้สุ่มตรวจรายการทรัพย์สินที่ได้มา การควบคุมและการจำหน่ายทรัพย์สินระหว่างปี รวมทั้งการทดสอบการคำนวณค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประจำปี บางรายการมีข้อสังเกตดังนี้

๑) การนำเข้าข้อมูลทรัพย์สินในระบบ GFMS ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วนตรงกับความเป็นจริง ทำให้รายงานการเงินไม่ถูกต้อง เช่น บัญชีทุน บัญชีค่าใช้จ่ายประจำปีสูง (ต่ำ) กว่าความเป็นจริง ซึ่งมีผลต่อการวางแผนการบริหารงบประมาณในการซื้อทรัพย์สิน เช่น ครุภัณฑ์สำนักงาน เพื่อทดแทนของเดิม

๒) จากการสอบยืนยันยอดคงเหลือของทรัพย์สินตามบัญชีกับการตรวจนับทรัพย์สิน บางรายการพบว่า

๒.๑) ครุภัณฑ์บางรายการ หรือบางส่วนยังมีตัวตนอยู่แต่รายยอดคงเหลือตามบัญชีในระบบ GFMS ปรากฏยอด ๐ บาท (ยอด ๐ บาท หมายถึง ทรัพย์สินที่หมดอายุการใช้งานแล้ว และได้จำหน่ายทรัพย์สินออกจากระบบบัญชี หรือ กรณีที่ทรัพย์สินที่ยังไม่หมดอายุการใช้งาน แต่ได้จำหน่ายทรัพย์สินออกจากระบบบัญชีแล้ว)

๒.๒) ครุภัณฑ์บางรายการ หรือบางส่วนไม่มีตัวตนอยู่แต่รายยอดคงเหลือตามบัญชีในระบบ GFMS ปรากฏยอด ๑ บาท (ยอด ๑ บาท หมายถึง ทรัพย์สินที่หมดอายุการใช้งานแล้ว แต่ยังไม่ได้จำหน่ายทรัพย์สินออกจากระบบบัญชี)

๓) การบันทึกรายการทรัพย์สินบางรายการคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง กรณีที่ซื้อครุภัณฑ์ประเภท ชนิดเดียวกัน จำนวนมากกว่า ๑ ชิ้น ผ่านรายการในวันเดียวกันบันทึกบัญชีในระบบ GFMS โดยใช้ยอดรวม ๑ รายการ แต่ไม่ได้บันทึกเป็นรายชิ้นเนื่องจากวิเคราะห์รายการบัญชีไม่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ให้เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งรับผิดชอบดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินทั้งหมด ตั้งแต่ นำข้อมูลเข้าระบบ GFMS จนถึงปัจจุบันว่ามีทรัพย์สินรายการใดบ้างที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องครบถ้วน และ

ไม่เป็นปัจจุบันแล้วให้ปรับปรุง แก้ไขให้ถูกต้องด้วยตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค ๐๔๑๐.๓/ว ๑๔๙ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ เรื่อง การบันทึกสินทรัพย์สำรวจพบในระบบ GFMS

๓. สาเหตุ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

๑. การนำระบบ GFMS มาใช้ในส่วนราชการเป็นการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบเดิมระบบ Manual เป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ และมีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาซึ่งผู้ปฏิบัติงานไม่เข้าใจระบบงานอย่างเพียงพอ ขาดความรู้และประสบการณ์ หรือไม่สามาถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานบางรายไม่มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี เช่น หลักการบัญชี การเงิน และกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

๒. การบันทึกบัญชีทรัพย์สินคลาดเคลื่อนสาเหตุจากผู้ปฏิบัติงานไม่เข้าใจในการเรียกรายงานข้อมูลทรัพย์สินในระบบ GFMS ว่าควรใช้รายงานใดเพื่อติดตามรายการความเคลื่อนไหวของรายการทรัพย์สิน และการตรวจทานความถูกต้องเกี่ยวกับตารางการคำนวณค่าเสื่อมราคา หรือค่าเสื่อมราคาสะสมของรายการทรัพย์สิน รวมทั้ง ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลที่ได้บันทึกไปแล้วได้ตลอดเวลา ซึ่งบางครั้งการแก้ไขข้อมูล ไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชี เช่น รายการทรัพย์สินที่จำหน่าย หรือโอน หรือบริจาค ทำให้ทรัพย์สินในระบบ GFMS กับทรัพย์สินที่มีอยู่จริง และทรัพย์สินตามทะเบียนคุมทรัพย์สินไม่ถูกต้องตรงกัน และการคำนวณค่าเสื่อมราคาไม่ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้ง ขาดการสอบทานงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓. ส่วนราชการไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขรายการทางบัญชีบางรายการได้ต้องรอให้กรมบัญชีกลางเปิดระบบให้ปรับปรุงแก้ไข ทำให้มีการสะสมข้อผิดพลาดและความยุ่งยาก ซับซ้อนในการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขมากขึ้น

๔. ผลกระทบ

รายการการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมไม่ถูกต้องครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน และขาดความน่าเชื่อถือ และผู้บริหารไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและบริหารจัดการหน่วยงานได้

๕. การใช้ประโยชน์/อ้างอิง

๑. ให้ข้อเสนอแนะวิธีการหรือมาตรการที่ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัด รวมทั้งเสนอแนะเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย หรือการทุจริตรั่วไหลเกี่ยวกับการเงินหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ของทางราชการ

๒. ให้หัวหน้าส่วนราชการได้ทราบถึงจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และพิจารณานำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบเป็นแนวทางในการควบคุมดูแล หรือเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

๓. ใช้เป็นเอกสารเผยแพร่ให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจวิธีการปฏิบัติงาน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน

๔. ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบ GFMS ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้หน่วยรับตรวจนำเรื่อง เงินนอกงบประมาณ-เงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลาง หรือกรมบัญชีกลาง เกี่ยวกับผังบัญชีให้เหมาะสมกับภารกิจในภาพรวมของกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากเงินดังกล่าวเป็นรายได้ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และได้มีการโอนไปมาระหว่างหน่วยงานเพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ใช้ได้ ซึ่งอาจทำให้มีการบันทึกบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน ทำให้

เงินนอกงบประมาณ-เงินดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลางไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และมีอาจพิสูจน์ความถูกต้องของบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องในขณะหนึ่งขณะใดได้ ซึ่งต่อมากรมบัญชีกลางได้กำหนดแนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินนอกงบประมาณฝากธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านบัญชีเกี่ยวกับการรับ-จ่ายเงินนอกงบประมาณฝากธนาคารพาณิชย์ในระบบ GFMIS เป็นไปแนวทางเดียวกันและข้อมูลทางบัญชีของหน่วยงานภาครัฐมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามหนังสือที่ กค ๐๔๒๓.๓/ว ๔๓๑ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรและส่วนรวม

๖. การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในระบบ GFMIS

การตรวจสอบการเงินและบัญชีในระบบ GFMIS ของกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ปรากฏว่า ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลาย ๆ ด้านส่งผลกระทบต่อการทำงาน ดังนี้

๖.๑ ปัญหาอุปสรรคด้านบัญชีในระบบ GFMIS

จากการตรวจสอบโดยการสอบทานความถูกต้อง ครบถ้วน ความเชื่อถือได้ และความเป็นปัจจุบันของ การนำเข้าข้อมูล (Input) เริ่มตั้งแต่เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ การอนุมัติ การบันทึกข้อมูล รวมถึงการแก้ไขข้อมูลและการควบคุมในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้อง การประมวลผล (Process) เพื่อให้มั่นใจว่า การประมวลผลได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเพียงใด โดยการสุ่มเรียกดูข้อมูลจากระบบ GFMIS ตรวจสอบความถูกต้อง แต่ละรายการเมื่อมีการบันทึกข้อมูล และ การได้รับข้อมูล (Output) เป็นการเรียกดูข้อมูลหลังการประมวลผลของระบบ GFMIS แล้วว่า รายงานบัญชีต่างๆ ถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ แต่จากจากการวิเคราะห์ประมวลผลการเงินและบัญชีในระบบ GFMIS แล้วปรากฏว่า

๑) รายงานการเงิน การบัญชี และงบแสดงฐานะการเงินไม่ถูกต้อง ครบถ้วน และขาดความน่าเชื่อถือ สาเหตุเนื่องจากการบันทึกบัญชีในระบบ GFMIS โดยไม่มีเอกสารหลักฐานที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และหรือวิเคราะห์รายการบัญชีไม่ถูกต้อง รวมทั้ง การบันทึกข้อมูลในระบบ GFMIS ไม่เป็นไปตามขั้นตอนการปฏิบัติงานตามระบบ GFMIS และหรือมีข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่ได้ปรับปรุงบัญชีในระบบ GFMIS ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เช่น

๑.๑) กรณีรับเงินหลังปิดบัญชี พบว่า มีการบันทึกข้อมูลในระบบ GFMIS ในวันนั้น แต่ไม่มีเงินจำนวนดังกล่าวในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน

๑.๒) เมื่อกรมบัญชีกลางโอนเงินงบประมาณเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม พบว่า ผู้ปฏิบัติงาน (User) มีการบันทึกข้อมูลจ่ายในระบบ GFMIS ในวันนั้น โดยยังไม่มีการจ่ายเงินจริงให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงิน

๑.๓) กรณี สั่งจ่ายเช็คให้แก่ หัวหน้าฝ่ายการเงินเพื่อไปขึ้นเป็นเงินสดและนำไปจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงิน ปรากฏว่า ในวันนั้นไม่มีการบันทึกข้อมูลรับ-จ่ายเงินสดดังกล่าวในระบบ GFMIS แต่เมื่อสิ้นวันมีเงินเหลือจ่ายบางส่วนที่ยังไม่ได้จ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงิน แต่ในรายงานเงินคงเหลือประจำวันนั้นมีเงินเหลือจ่ายจำนวนดังกล่าวรวมอยู่ด้วย เป็นต้น

๑.๔) งบพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร พบว่า ได้จัดทำจากทะเบียนคุมการรับ-จ่ายเงิน (ส่วนตัว) ซึ่งมีอาจตรวจสอบได้ว่าถูกต้องตรงกับการบันทึกบัญชีในระบบ GFMIS หรือไม่ เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันกาล

๑.๕) การปรับปรุง แก้ไขข้อมูลในระบบ GFMIS พบว่า เมื่อผู้ปฏิบัติงาน (User) ได้บันทึกข้อมูลเข้าระบบแล้ว ปรากฏว่าข้อมูลดังกล่าวบันทึกไม่ถูกต้องจึงเข้าไปแก้ไขข้อมูลย้อนหลัง โดยไม่ได้บันทึกแก้ไขข้อมูลในวันที่ที่พบข้อผิดพลาดจึงทำให้รายงานต่างๆขาดความน่าเชื่อถือ

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผลกระทบ คือเมื่อสิ้นวันแต่ละวัน และเมื่อสิ้นเดือนแต่ละเดือนมีอาจตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคารได้ เนื่องจากตัวเงินออกไปอยู่นอกระบบโดยทะเบียนคุมการรับ-จ่ายเงิน (ส่วนตัว) หากมีความเสียหายเกิดขึ้นมีอาจควบคุมได้ หรืออาจจะนำไปสู่การทุจริต

๒) เงินทรองราชการ ปรากฏว่า สิ้นปีงบประมาณมีใบสำคัญที่ได้ออกรายการจากเงินทรองราชการไปแล้วจำนวนหนึ่ง แต่ไม่มีการบันทึกบัญชีในระบบ GFMS เป็นใบสำคัญค้างจ่าย และได้ตั้งเบิกเงินงบประมาณปีปัจจุบันและบันทึกบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายในปีปัจจุบัน ผลกระทบ ทำให้ค่าใช้จ่ายปีก่อนต่ำกว่าความเป็นจริง และค่าใช้จ่ายปีปัจจุบันสูงกว่าความเป็นจริง

๓) ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่บันทึกบัญชีในระบบ GFMS ว่า ได้มีการบันทึกบัญชีทรัพย์สินไว้อย่างครบถ้วนและตัวทรัพย์สินต้องมีอยู่จริง ปรากฏว่า การบันทึกรายการทรัพย์สินเคลื่อนไม่ถูกต้องตรงกับรายงานทรัพย์สิน ณ วันสิ้นปีงบประมาณทำให้ข้อมูลบัญชีในระบบ GFMS ขาดความน่าเชื่อถือ สาเหตุเนื่องจาก

๓.๑) ทรัพย์สินบางรายการตัวทรัพย์สินมีอยู่จริง แต่ทรัพย์สินดังกล่าวไม่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงิน

๓.๒) ทรัพย์สินบางรายการไม่มีอยู่จริง เนื่องจากได้มีการจำหน่ายไปแล้ว โดยการขายทอดตลาด โอนหรือบริจาคให้หน่วยงานอื่น แต่ทรัพย์สินดังกล่าวยังปรากฏว่างบแสดงฐานะการเงิน

๓.๓) ทรัพย์สินบางรายการไม่มีอยู่จริง และไม่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงิน แต่ยังมีทรัพย์สินปรากฏอยู่ในทะเบียนคุมทรัพย์สิน

๓.๔) การบันทึกบัญชีค่าเสื่อมราคาประจำปี ปรากฏว่า มีทรัพย์สินบางรายการมีการบันทึกบัญชีค่าเสื่อมราคาประจำปี ไม่ถูกต้องตรงกับอายุการใช้งานที่กำหนดไว้

๓.๕) การบันทึกรายการทรัพย์สินบางรายการเคลื่อนจากข้อเท็จจริง กรณีที่ซื้อครุภัณฑ์ประเภท ชนิดเดียวกัน จำนวนมากกว่า ๑ ชิ้น ผ่านรายการในวันเดียวกันบันทึกบัญชีในระบบ GFMS โดยใช้ยอดรวม ๑ รายการ แต่ไม่ได้บันทึกเป็นรายชิ้นเนื่องจากวิเคราะห์รายการบัญชีไม่ถูกต้อง

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผลกระทบ คือ ทำให้ค่าใช้จ่ายประจำปีสูงกว่าหรือต่ำกว่าความเป็นจริง และส่งผลต่อการวางแผนในการบริหารงบประมาณขาดประสิทธิภาพ เช่นการวางแผน จัดซื้อทรัพย์สินเพื่อทดแทนของ การบำรุงรักษาทรัพย์สิน และค่าซ่อมแซมทรัพย์สิน เป็นต้น

๔) เงินนอกงบประมาณ-เงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลาง รายงานการเงิน การบัญชี และงบแสดงฐานะการเงินไม่ถูกต้อง ครบถ้วน และขาดความน่าเชื่อถือ สาเหตุ เนื่องจากการวิเคราะห์รายการบัญชีไม่ถูกต้อง และมีการบันทึกบัญชีในระบบ GFMS ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้ง การบันทึกข้อมูลในระบบ GFMS ไม่เป็นไปตามขั้นตอนการปฏิบัติงานตามระบบ GFMS และหรือมีข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่ได้ปรับปรุงบัญชีในระบบ GFMS ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เช่น

๔.๑) การบันทึกบัญชีในระบบ GFMS พบว่า มีการบัญชีรายได้เงินดอกเบียอันเกิดจากเงินกลางและบัญชีรายได้อื่นรวมกันโดยใช้รหัสบัญชี ๔๓๑๓๐๑๐๑๐๑๙๙ ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน (User) แยกรายละเอียดของเงินแต่ละประเภทไม่ได้

๔.๒) การบันทึกบัญชีในระบบ GFMS ในภาพรวมของกระทรวงยุติธรรมพบว่า มีการบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานทำให้รายได้และค่าใช้จ่ายสูงกว่าความเป็นจริง และในขณะใดขณะหนึ่งไม่สามารถสอบย้อนยอดเงินคงเหลือกับบัญชีในระบบ GFMS ว่าถูกต้องหรือไม่

๔.๓) ข้อผิดพลาดอื่น ๆ การบันทึกบัญชีในระบบ GFMS เช่น

กรณี เมื่อมีการรองจ่ายเงินดอกเบี้ยยอันเกิดจากเงินกลางไปก่อน แล้วเบิกเงินงบประมาณมาชดใช้ พบว่ามีการบันทึกเป็นรายได้เงินดอกเบี้ยยอันเกิดจากเงินกลางและรายจ่ายซ้ำทั้งเงินงบประมาณและเงินดอกเบี้ยยอันเกิดจากเงินกลาง

กรณี การบันทึกจำนวนผิด บันทึกผิดบัญชี ไม่ได้บันทึกดอกเบี้ยยเงินฝากธนาคาร และยังพบว่า มีการบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นต้น

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผลกระทบ รายได้และค่าใช้จ่ายสูง (ต่ำ) กว่าความเป็นจริง และ ในขณะที่ขณะหนึ่งไม่สามารถสอบย้อนยอดเงินคงเหลือกับบัญชีในระบบ GFMS ว่าถูกต้องหรือไม่ ทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ และผู้บริหารไม่สามารถใช้ข้อมูลในเชิงบริหารได้ ผู้ขอรับการประเมินจึงมี

ข้อเสนอแนะ

เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในระบบ GFMS ให้สมบูรณ์ โดยให้หน่วยรับตรวจนำเรื่อง เงินนอกงบประมาณ-เงินดอกเบี้ยยอันเกิดจากเงินกลาง หรือกรณีบัญชีกลาง เกี่ยวกับผังบัญชีให้เหมาะสมกับภารกิจในภาพรวมของกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากเงินดังกล่าวเป็นรายได้ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและได้มีการโอนไปมาระหว่างหน่วยงานเพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ใช้ได้ เพื่อลดปัญหาการบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน ซึ่งต่อมารกรมบัญชีกลางได้มีหนังสือที่ กค ๐๔๒๓.๓/ว ๔๓๑ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง แนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินนอกงบประมาณ ฝากธนาคารพาณิชย์

๕) เอกสารหลักฐานบางรายการพบว่าไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และไม่สอดคล้องกับการบันทึกบัญชีในระบบ GFMS คือ

๕.๑) กรณี โอนเงินเข้าบัญชีให้เจ้าหน้าที่โดยตรง หรือเบิกเงินมาจ่ายให้เจ้าหน้าที่ไม่มีสำเนาใบรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายที่หน่วยงานออกให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงิน

๕.๒) กรณี การจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจ้างโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ว่าจ้างหักเงินประกันผลงานปรากฏว่า ผู้รับจ้างออกตามยอดสุทธิที่หักเงินประกันผลงานแล้ว ทำให้หลักฐานการจ่ายต่ำกว่าความเป็นจริง

๕.๓) กรณี ให้เจ้าหน้าที่โครงการฯ ยืมเงินราชการไปจ่ายชำระหนี้ให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับจ้างโดยตรงตามใบสั่งซื้อสั่งจ้างของกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีได้หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ ๑ ตามมาตรา ๕๐(๔) หรือมาตรา ๖๙ ทวิแห่งประมวลรัษฎากร

๖.๒ ปัญหาอุปสรรคด้านบุคลากร

เนื่องจากการเงินและบัญชีในระบบ GFMS จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญพิเศษด้านการเงินและบัญชี ดังนั้น บุคลากร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม แต่พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ แยกเป็น

๑) ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้ใช้งานในระบบ (User) พบว่า ผู้ปฏิบัติงานไม่เข้าใจระบบงานขาดความรู้และประสบการณ์ หรือไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานบางรายไม่มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี เช่น หลักการบัญชี การเงิน และกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และยังพบว่าผู้ปฏิบัติงานผู้บางรายเป็นพนักงานราชการซึ่งมีโอกาสที่จะเปลี่ยนงานค่อนข้างสูงหากได้งานที่ดีกว่า ผลกระทบ เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันกาล

๒) ผู้กำกับดูแล หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องด้านการเงินและบัญชีและสอบทานการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้กำกับดูแลขาดทักษะและประสบการณ์ด้านการเงินและบัญชีในระบบ GFMS หรือไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ผลกระทบ เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันกาล

๓) ผู้ปฏิบัติงาน (User) ทำทุกอย่างในทุกระบบงาน และขาดการสอบทานงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ผู้บริหารไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญกับระบบ GFMS ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญกำลังใจ **ผลกระทบ** การบริหารจัดการด้านการเงินการคลังไม่มีประสิทธิภาพ

๖.๓ ปัญหาอุปสรรคด้านระบบการควบคุมภายใน

การควบคุมภายใน เป็นมาตรการและวิธีปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเสียหายในด้านการเงิน บัญชีและในด้านการบริหาร ดังนั้น บุคลากร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความซื่อสัตย์ การปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจในระบบงาน ถึงแม้ว่าจะมีระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้ตามวิธีการควบคุมภายในที่ดี ก็อาจผิดพลาดได้และถือเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งของระบบการควบคุมภายใน แต่พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ แยกเป็น

๑) ด้านความปลอดภัย การปฏิบัติงานผ่าน GFMS Terminal ได้กำหนดให้ใช้บัตร (Smart card) ในการปฏิบัติงาน โดยแยกสิทธิบัตรระหว่างการบันทึกข้อมูลกับการอนุมัติรายการ แต่พบว่าไม่มีคำสั่งแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบสิทธิในการปฏิบัติงาน **ผลกระทบ** ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ใดเข้าไปใช้ระบบ GFMS

๒) ด้านความถูกต้องของข้อมูล พบว่า

๒.๑) ผู้ปฏิบัติงาน (User) เป็นบันทึกข้อมูลเข้าระบบและเมื่อตรวจสอบพบว่า มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นผู้ปฏิบัติงานไปแก้ไข เปลี่ยนแปลงข้อมูล หรือยกเลิกรายการได้เองโดยไม่ผ่านผู้กำกับดูแล (ผู้อนุมัติรายปรับปรุง/แก้ไข) **ผลกระทบ** ทำให้ขาดระบบสอบยืนยันความถูกต้องของเอกสาร ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

๒.๒) ผู้ปฏิบัติงาน (User) ไม่เข้าใจหรือไม่ระมัดระวังในการนำเข้าข้อมูล เช่น นำเข้ารายการซ้ำซ้อน นำเข้ารายการไม่ถูกต้อง นำเข้ารายการที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง และปฏิบัติงานไม่ครบตามขั้นตอนที่กำหนด เป็นต้น **ผลกระทบ** ทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน และหรือขาดความน่าเชื่อถือ

๓) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ผู้ปฏิบัติงาน (User) ไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติงานและความเชื่อมโยงของข้อมูลในแต่ละระบบงาน **ผลกระทบ** ทำให้การปฏิบัติงานไม่ถูกต้องไม่ครบถ้วน และปรับปรุงแก้ไขข้อมูลไม่ถูกต้องครบถ้วน

๔) ด้านการติดตามข้อมูล พบว่า ผู้ปฏิบัติงาน (User) ไม่เรียกรายงานในแต่ละช่วงการปฏิบัติงาน เช่น รายงานรับ-จ่ายเงินสด หรือการเรียกใช้ข้อมูลทรัพย์สินในระบบ GFMS เพื่อติดตามรายการความเคลื่อนไหวของรายการทรัพย์สิน และการตรวจทานความถูกต้องเกี่ยวกับตารางการคำนวณค่าเสื่อมราคา หรือค่าเสื่อมราคาสะสมของรายการทรัพย์สิน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานไม่เข้าใจในการเรียกใช้ข้อมูล **ผลกระทบ** ทำให้ไม่สามารถสอบทานความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลในระบบได้หรือไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อมูลในระยะเวลาที่กำหนด